

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Michał Laskowski

Protokolant Monika Zawadzka

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Pawła Blachowskiego

w sprawie **J. Z. i M. Z.**

wnioskodawców o odszkodowanie i zadośćuczynienie orzeczone na podstawie art.8 ust. 1 ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu

Państwa Polskiego (Dz.U. z 2021 r., poz. 1693)

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 28 sierpnia 2024 r.,

kasacji wniesionych przez prokuratora - na niekorzyść

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z dnia 19 października 2023 r., sygn. akt II AKa 37/23,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt III Ko 129/21,

**uchyla wyrok w zaskarżonej części i w tym zakresie przekazuje
sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w
Szczecinie.**

Jacek Błaszczyk

Tomasz Artymiuk

Michał Laskowski

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 20 maja 2009 r., sygn. akt III Ko 76/08, zasądził – na podstawie art. 11 ust. 1 w zw. z art. 8 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. Nr 34, poz. 149 ze zm. – dalej ustawa lutowa) – na rzecz wnioskodawczyni J. Z. kwotę 6.250 zł, tytułem zadośćuczynienia za krzywdy wynikłe z tymczasowego aresztowania i skazania jej nieżyjącego ojca A. Z., wyrokiem Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 16 kwietnia 1984 r. (IV K 1083/83) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

Z kolei w sprawie o sygn. akt III Ko 111/09 Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 10 marca 2010 r. – na podstawie art. 11 ust. 1 w zw. z art. 8 ustawy lutowej – zasądził na rzecz wnioskodawców I. Z. i S. Z. rodziców oraz M. Z. – syna, kwoty po 6.250 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdy wynikłe z tymczasowego aresztowania i skazania ich nieżyjącego syna i ojca A. Z. wskazanym wyżej wyrokiem Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 16 kwietnia 1984 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

Oba postanowienia uprawomocniły się bez postępowania odwoławczego.

Wnioski o wznowienie postępowania w sprawie o odszkodowanie i zadośćuczynienie na podstawie przepisów ustawy lutowej złożyli: pełnomocnik wnioskodawców I. Z. (matki represjonowanego) i M. Z. (syna represjonowanego), wskazując jako jego podstawę prawną art. 540 § 2 k.p.k. i art. 547 § 2 k.p.k. oraz adw. M. K., mający umocowanie J. Z. (córkę represjonowanego), który w uzasadnieniu wniosku powołał się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego dnia 1 marca 2011 r., P 21/09 (Dz. U. z 2011 r. Nr 53, poz. 277), którym orzeczono, że art. 8 ust. 1a ustawy lutowej, dodany ustawą z dnia 19 września 2007 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 191, poz.

1372), jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 i art. 2 oraz art. 41 ust. 5 w zw. z art. 77 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w rezultacie czego kwestionowany przepis utracił moc z dniem 10 marca 2011 r.

Wyrokiem z dnia 30 października 2018 r. o sygn. akt II AKo 61/18 Sąd Apelacyjny w Szczecinie, po rozpatrzeniu wniosku pełnomocnika J. Z., wznowił postępowanie sądowe w sprawie o sygn. II Ko 76/08 Sądu Okręgowego w Szczecinie o odszkodowanie i zadośćuczynienie za krzywdy wynikłe z tymczasowego aresztowania i skazania A. Z., natomiast wyrokiem z dnia 31 października 2018 r. o sygn. akt II AKo 62/18, Sąd ten wznowił również postępowanie sądowe w sprawie o sygn. akt II Ko 111/09 Sądu Okręgowego w Szczecinie z wniosku pełnomocnika wnioskodawców I. Z. i M. Z. o odszkodowanie i zadośćuczynienie za krzywdy wynikłe z tymczasowego aresztowania i skazania A. Z.. Z uwagi na to, że S. Z. (ojciec represjonowanego) zmarł w dniu 20 lipca 2012 r., wniosek w tym zakresie został oddalony.

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 27 lutego 2019 r., sygn. akt III KO 848/18, postanowił połączyć sprawę z wniosku I. Z. i M. Z. ze sprawą III Ko 837/18 z wniosku J. Z., albowiem obie sprawy dotyczyły tego samego przedmiotu, a mianowicie wniosku o zadośćuczynienie o odszkodowanie za niesłuszne aresztowanie i skazanie A. Z. wyrokiem Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 16 kwietnia 1984 r. (IV K 1083/83) i jedynie zostały złożone przez różnych wstępnych i zstępnych A. Z.

Wyrokiem z dnia 8 lipca 2020 r., sygn. akt III Ko 837/18, Sąd Okręgowy w Szczecinie zasądził na podstawie art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 1 ustawy lutowej na rzecz wnioskodawców I. Z., J. Z. i M. Z. tytułem zadośćuczynienia za krzywdę wynikłą z pozbawienia wolności A. Z. – syna i ojca wnioskodawców – w okresie od 10 sierpnia 1983 r. do 16 kwietnia 1984 r. kwoty po 20.000 zł na rzecz każdego z nich, przy czym na poczet zasądzzonego zadośćuczynienia zaliczył kwotę 25.000 zł wypłaconą na podstawie wyroków Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 20 maja 2009 r., sygn. akt III Ko 76/08 i z dnia 10 marca 2010 r., sygn. akt III Ko 111/09, a tytułem odszkodowania przyznał matce i dzieciom represjonowanego kwoty po 16.011,13 zł. W pozostałym zakresie wnioski oddalił.

Apelację o powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawców.

Zaskarżył orzeczenie sądu *meriti* w zakresie zadośćuczynienia, kwestionując jego wysokość. Wniósł o przyznanie kwoty zadośćuczynienia jak we wniosku (ostatecznie sprecyzowano wniosek na kwotę 300.000 zł).

Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z dnia 28 stycznia 2021 r., sygn. akt II AKa 250/20, uchylił wyrok w zaskarżonej części (zadośćuczynienia) i w tym zakresie sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie. Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu wyroku wskazał na rozbieżności pomiędzy częścią dyspozytywną wyroku sądu *meriti*, a jego uzasadnieniem. Sąd pierwszej instancji – jak wywiedziono – zasądził na rzecz trojga wnioskodawców kwoty po 20.000 zł, co oznacza, iż całościowa kwota zadośćuczynienia wyniosła 60.000 zł, a nie 85.000 zł, jak to wynika z uzasadnienia sądu *a quo*, a przyznane kwoty pomniejszył o kwoty już im wypłacone tj. o kwoty 6.250 zł. Wskazał, że po stronie wnioskodawców występują 3 osoby zaś wcześniej wydanymi wyrokami, następnie uchylonymi w drodze wznowienia postępowania, zadośćuczynienie w łącznej kwocie 25.000 zł zostało wypłacone 4 osobom. Zatem każdy otrzymał po 6.250 zł. Oznacza to, że ustalona w wyroku kwota zadośćuczynienia - 60.000 zł jest niższa od sumy kwot, które już zostały ewentualnie mogłyby być wypłacone na podstawie zaskarżonego wyroku wnioskodawcom oraz kwoty, która z omawianego tytułu została wypłacona S. Z.. Suma tych kwot wynosi bowiem 66.250 zł, podczas gdy kwota ukształtowana w wyroku wynosi 60 000 zł. Podniósł, że Sąd Okręgowy będzie musiał odnieść się do powyższego oraz twierdzeń zwartych w apelacji pełnomocnika.

W dniu [...] 2022 r. zmarła I. Z.

Postanowieniem z dnia 31 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie, na podstawie art. 34 § 3 k.p.k. oraz art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 3 ustawy lutowej w zw. z art. 558 k.p.k., wyłączył materiały dotyczące wniosku I. Z. i zawiesił postępowanie - do czasu wstąpienia do roszczenia jej następców prawnych. Postępowanie w tym zakresie na czas wnoszenia kasacji pozostawało zawieszone.

Wyrokiem z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt III Ko 129/21, Sąd Okręgowy w Szczecinie, na podstawie art. 11 ust. 1 i art. 8 ust. 1 ustawy lutowej (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 1820) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców J. Z. i M. Z. kwoty po 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę A. Z. wynikłą z

pozbawienia go wolności w okresie od 10 sierpnia 1983 r. do 16 kwietnia 1984 r., ponad kwotę 6.250 zł wypłaconą każdemu z nich z tego tytułu, tj. J. Z. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 20 maja 2009 r., sygn. akt III Ko 76/08, a M. Z. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 10 marca 2010 r., sygn. akt III Ko 111/09. W pozostałym zakresie wnioszek oddalił.

Wyrok z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt III Ko 129/21, został zaskarżony apelacją wniesioną przez pełnomocnika wnioskodawców w zakresie zadośćuczynienia.

Pełnomocnik zarzucił wyrokowi obrazę prawa materialnego, tj. naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy lutowej w zw. z art. 445 § 1 k.c. poprzez uznanie, że orzeczone na rzecz wnioskodawców kwoty po 20 000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę wynikłą z pozbawienia wolności A. Z. w okresie od 10 sierpnia 1983 r. do 16 kwietnia 1984 r. są adekwatne do rozmiaru krzywd i cierpień fizycznych oraz moralnych, jakich on doznał, podczas gdy całokształt sprawy i wyjątkowo antyhumanitarne środki jakie zastosowano wobec niego, powinny prowadzić do wniosku, że żądana we wniosku kwota zadośćuczynienia nie jawi się jako wygórowana i jest adekwatna zgodnie z dyspozycją przepisu art. 445 §1 k.c. Nadto skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. oraz w zw. z art. 410 k.p.k., co doprowadziło do błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mającego wpływ na jego treść, polegającego na pominięciu – w końcowym orzeczeniu o ustaleniu wysokości zadośćuczynienia – okoliczności, że zatrzymanie, aresztowaniu i skazanie A. Z. było połączone ze szczególnym udręczeniem, pobiciem a następnie *de facto* torturami na terenie zakładu karnego młodego wówczas człowieka i szykanowaniem go także po opuszczeniu zakładu karnego, co przejawiało się m.in. w utracie miejsca pracy i ogromnych problemów ze znalezieniem nowej i zmuszeniem w końcu do pracy na stanowisku nie odpowiadającym jego kwalifikacjom z dużo gorszą pensją, co stanowi dodatkowe upokorzenie mające związek bezpośredni z tym, co go spotkało na skutek aresztowania i skazania.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o zasądzenie na rzecz wnioskodawców zadośćuczynienia w wysokościach wskazanych na ostatniej rozprawie lub przynajmniej wyższych od tych w skarżonym wyroku, względnie

uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z dnia 19 października 2023 r., sygn. akt II AKa 37/23, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że orzeczone w pkt. I na rzecz J. Z. i M. Z. kwoty zadośćuczynienia z tytułu krzywdy A. Z. podwyższył do kwoty po 50.000 zł, ponad zasądzone uprzednio prawomocne na rzecz każdej z uprawnionych wówczas osób kwoty po 6.250 zł. Zmienił rozstrzygnięcie zawarte w punkcie IV i zasądził na rzecz J. Z. i M. Z. kwoty po 1536 zł tytułem ustanowienia pełnomocnika w postępowaniach przed Sądem pierwszej instancji, a w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy. Zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców J. Z. i M. Z. kwoty po 288 zł tytułem zwrotu kosztów poniesionych w związku z ustanowieniem pełnomocnika z wyboru w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie w pisemnych motywach wyroku wskazał, że wywiedziona apelacja pełnomocnika zasługiwała na częściowe uwzględnienie w zakresie zakwestionowania przez skarżącego nie uwzględnienia przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia szczególnych okoliczności wskazanych w treści ustaleń faktycznych, co w istocie doprowadziło do uznania zdaniem Sądu, że kwota zadośćuczynienia okazała się nieodpowiednia w rozumieniu art. 445 § 1 k.c. Sąd uznał, że zasądzone na rzecz A. Z. zadośćuczynienie wynikające z doznanych przez niego krzywd winno zostać podwyższone, tak aby zadośćuczynienie stało się adekwatne do krzywdy doznanej przez A. Z. Sąd wskazał również, że przyznanie przez Sąd pierwszej instancji wnioskodawcom kwot w wysokościach po 1/3 z kwoty zadośćuczynienia, jakie należne byłoby A. Z. nie było uzasadnione. Wnioskodawcy pozostają bowiem obecnie jedynymi uprawnionymi w myśl art. 8 ust 1 ustawy lutowej do żądania zadośćuczynienia za doznaną przez A. Z. krzywdę. Skoro – zdaniem Sądu – zadośćuczynienie jest roszczeniem osobistym, ściśle związanym z osobą represjonowaną, to jako takie nie podlega ono dalszemu dziedziczeniu, po przejściu tego roszczenia na osoby określone w art. 8 ust 1 ustawy lutowej. Sąd wskazał, że nie ulega wątpliwości, że roszczenia o zadośćuczynienie, nie należą do spadku po I. Z., a więc nie mogą być przedmiotem spadkobrania.

Od wyroku Sądu odwoławczego kasację, na niekorzyść wnioskodawców, wniósł – co do jego punktu I. 1., w którym Sąd ten zmienił pkt I wyroku Sądu

Okręgowego w Szczecinie z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt III Ko 129/21, podwyższając zadośćuczynienie z tytułu krzywdy A. Z. od Skarbu Państwa na rzecz J. Z. i M. Z. do kwot po 50 000 zł ponad zasądzone uprzednio na rzecz każdej z uprawnionych wówczas osób kwot po 6250 zł – prokurator. W kasacji zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (dalej - ustawa lutowa) w zw. z art. 445 § 1 k.c. i art. 922 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że roszczenie o zadośćuczynienie o jakim mowa w art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, po przejściu na osoby uprawnione po zmarłym represjonowanym nie jest roszczeniem dziedzicznym, podczas gdy mając na uwadze treść art. 445 § 3 k.c. i art. 922 § 1 k.c. w związku ze złożeniem wniosku, roszczenie o zadośćuczynienie powinno przejść na spadkobierców osoby uprawnionej po zmarłym represjonowanym, co skutkowało niezasadnym przyznaniem zaskarżonym wyrokiem J. Z. i M. Z. tytułem zadośćuczynienia do kwot stanowiących 50 % dla każdego z nich z kwoty należnej z tego tytułu represjonowanemu A. Z. z pominięciem faktu, że matka represjonowanego I. Z. przed swoją śmiercią złożyła wniosek o przyznanie jej zadośćuczynienia w trybie art. 8 ust. 1 ww. ustawy, co powinno skutkować orzeczeniem na rzecz J. Z. i M. Z. po 1/3 z kwoty zadośćuczynienia należnego represjonowanemu, zaś należność z tego tytułu przypadająca I. Z. powinna wchodzić w skład spadku po niej, skutkiem czego doszło do nieuprawnionego przyznania wnioskodawcom zadośćuczynienia ponad należną im kwotę”.

W oparciu o ten zarzut prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie jego pkt I i przekazanie sprawy w tej części do ponownego rozpoznania. Stanowisko to podtrzymał uczestniczący w rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Krajowej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Rację przyznać należy autorowi kasacji, że orzekający w tej sprawie na etapie postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny w Szczecinie dopuścił się rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego wskazanych w zarzucie nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 5 października

1995 r., I KZP 23/95 (OSNKW 1995, z. 11-12, poz. 73) rozpatrując przedstawione przez skład trzyosobowy zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy uznał, że „roszczenie o odszkodowanie za poniesioną szkodę, które wraz z roszczeniem o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę przeszło, w myśl art. 8 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 z późn. zm.), na następców osoby represjonowanej, należy do spadku po tych następcach (art. 922 § 1 k.c.), natomiast roszczenie o zadośćuczynienie tylko wtedy, gdy zostały spełnione warunki określone w art. 445 § 3 k.c.”.

Wyrażony w uchwale tej pogląd został następnie podzielony m.in. w: wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 października 2007 r., V KK 9/07; postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2011 r., WZ 14/11, OSNwSK 2011, z. 1, poz. 1115; wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2013 r., IV KK 271/12, LEX nr 1297686; z dnia 15 lutego 2018 r., WA 1/18, KZS 2018, z. 6, poz. 21; postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2021 r., V KK 324/20, a także w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 stycznia 2000 r., II AKa 3/00, LEX nr 1289652; wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 maja 2004 r., II AKa 151/04, LEX nr 145343; wyrokach Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 12 maja 2004 r., II AKa 185/04, OSA 2005, z. 4, poz. 33 oraz z dnia 28 grudnia 2005 r., II AKa 408/05, KZS 2006, z. 5, poz. 61; wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 11 maja 2006 r., II AKa 118/06, OSA 2008, z. 2, poz. 13; wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 maja 2006 r., II AKa 140/06, KZS 2006, z. 10, poz. 32; wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 5 grudnia 2006 r., II AKa 224/06, LEX nr 314645; wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18 marca 2010 r., II AKa 29/10, OSAB 2010, z. 1, poz. 40-44; wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 17 października 2019 r., II AKa 256/19, LEX nr 3080494 oraz w literaturze przedmiotu: np. T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2014, s. 1007; P. Cioch, *Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niesłusznego skazania*, Warszawa 2007, s. 233; M. Pazdan [w:] *Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz, Art. 450-1088. Przepisy wprowadzające*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2021, s. 1072.

Wprawdzie pojawiały się, również w ostatnim czasie, poglądy przeciwne,

zgodnie z którymi przepis art. 8 ust. 1 zd. 2 ustawy lutowej wyczerpująco określa krąg podmiotów legitymowanych do nabycia prawa do dochodzenia roszczeń odszkodowawczych i jako regulacja autonomiczna oraz całościowa wyłącza stosowanie innych przepisów, w tym Kodeksu cywilnego (por. postanowienia: Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 stycznia 2018 r., II AKz 874/17 i Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 października 2021 r., II AKz 683/21), wszelako problematyka powyższa została jednoznacznie wyjaśniona w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w tym przede wszystkim w postanowieniu z dnia 14 września 2022 r., I KZP 12/2 (OSNK 2023, z. 1 poz. 1), w którym – przeprowadzając wszechstronny wywód prawny, uwzględniający również argumentację stanowiącą podstawę wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2009 r., SK 42/08 (OTK-A 2009, nr 6, poz. 85) oraz odwołując się m.in. do celów ustawy lutowej – Sąd Najwyższy uznał, że przyjęty w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 października 1995 r., I KZP 23/95, kierunek wykładni ma charakter prokonstytucyjny i nie ma podstaw do odstąpienia od interpretacji art. 8 ust. 1 ustawy lutowej w uchwale tej przyjętej.

Stanowisko to Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie w całej rozciągłości podziela i nie widząc konieczności powtarzania wspierającej go argumentacji zawartej w uzasadnieniu tego postanowienia do niej się w tym miejscu odwołuje traktując jak własną.

W tym stanie rzeczy uznanie przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie, że należna represjonowanemu kwota zadośćuczynienia, którą ustalił na 125 tysięcy złotych, podlega – wobec śmierci represjonowanego – podziałowi jedynie pomiędzy dwójkę jego dzieci, a więc w ocenie tego Sądu jedynych uprawnionych w myśl art. 8 ust. 1 zd. 2 ustawy lutowej, ignoruje stan faktyczny jaki zaistniał w toku postępowania prowadzonego w oparciu o przepisy tej ustawy, lecz przede wszystkim narusza powołane w kasacji przepisy art. 445 § 3 k.c. i art. 992 § 1 k.c.

Nie ulega wątpliwości, że matka A. Z. I. Z. złożyła skuteczny wniosek o zasądzenie na jej rzecz – w oparciu o przepis art. 8 ust. 1 zd. 2 ustawy lutowej – odszkodowania i zadośćuczynienia tytułem szkód i krzywd doznanych przez jej represjonowanego syna i co więcej takie odszkodowanie – prawomocnie oraz zadośćuczynienie – nieprawomocnie, zostało jej przyznane wyrokiem Sądu

Okręgowego w Szczecinie z dnia 8 lipca 2020 r., sygn. akt III Ko 837/18. Oczywiście jest przy tym, że złożenie wskazanego wyżej wniosku należy traktować jak powództwo, o którym mowa w art. 445 § 3 k.c. Zgodnie z regulacją zawartą w tym przepisie roszczenie o zadośćuczynienie przechodzi na spadkobierców tylko wtedy, gdy zostało uznane na piśmie albo gdy powództwo zostało wytoczone za życia poszkodowanego. Skoro chwili śmierci I. Z. w dniu 8 marca 2022 r. jej wniosek w zakresie zadośćuczynienia był procedowany zasadne było wyłączenie materiałów dotyczących jej roszczenia i zawieszenie przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 31 marca 2022 r., sygn. akt III Ko 129/21 postępowania w tej części do czasu wstąpienia do roszczenia jej następców prawnych.

Niezrozumiała jest w tym stanie rzeczy decyzja Sądu Apelacyjnego, który w zaskarżonym kasacją wyroku pominął nie tylko powyższą zaszczość jaką było złożenie przez I. Z. wniosku o zadośćuczynienie za jej życia, lecz również nie uwzględnił faktu prawomocnego zawieszenia postępowania przez Sąd pierwszej instancji w części roszczenia jej przysługującej do czasu ostatecznego ustalenia jej następców prawnych, którzy zresztą – przynajmniej niektórzy – już w toku postępowania w instancji *a quo* się ujawnili.

Sąd Najwyższy procedujący w przedmiocie niniejszej kasacji podtrzymuje przy tym pogląd, że jeżeli podstawą zarzutu rażącego naruszenia prawa jest stosowanie w danej sprawie przepisu prawa w sposób niezgodny z treścią uchwały Sądu Najwyższego, podjętej w innej sprawie - to zarzut ten może być uznany za zasadny jedynie w wyniku stwierdzenia, że odmienny pogląd sądu orzekającego nie został logicznie i wyczerpująco uzasadniony, a sąd ten nie ustosunkował się należycie do argumentacji stanowiącej podstawę wyrażonego w uchwale poglądu prawnego (zob. wyrok Sądu najwyższego z dnia 27 maja 2002 r., V KKN 188/00, OSNKW 2002, z. 11-12, poz. 113; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2007 r., V KK 287/07). W tym przypadku Sąd Apelacyjny w Szczecinie nie przedstawił wszelako jakiejkolwiek argumentacji, która pozwalałaby odstąpić od poglądu prawnego zapoczątkowanego powołaną wyżej uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 października 1995 r., I KZP 23/95, potwierdzonego – przed wydaniem wyroku sądu *ad quem* w tym postępowaniu – postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2022 r., I KZP 12/22,

ograniczając się do powołanego wyżej w tym uzasadnieniu stwierdzenia.

Powyższe implikowało uchylenie wyroku w zaskarżonej części (zadośćuczynienia zasądzonego na rzecz J. Z. i M. Z.) i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania.

Procedując повторно Sąd ten uwzględni zapatrywania prawne Sądu Najwyższego co do wykładni art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy lutowej w powiązaniu z przepisami art. 445 § 3 k.c. i art. 922 § 1 k.c. (art. 442 § 1 k.p.k.), a rozpoznając apelacje pełnomocnika wnioskodawców zważy, pomimo kierunku kasacji – na niekorzyść, na brak przeciwwskazań prawnych do wydania rozstrzygnięcia również na ich korzyść w zakresie należnego represjonowanemu A. Z. zadośćuczynienia za krzywdy.

Kierując się omówionymi powyżej względami orzeczono jak w wyroku.

Jacek Błaszczuk Tomasz Artymiuk Michał Laskowski

[PGW]

[ms]